

Zijn carrière als dirigent en componist begon bij het Kamerkoor van Maastricht, in 2006 verkozen tot Beste Nederlandse Kamerkoor. Bij onze noorderburen, een volk dat van zingen houdt, geniet Ludo Claesen dan ook grote bekendheid. Vlaanderen is aan een inhaalmanoeuvre bezig. Wij kennen hem vooral als dirigent van het Hasseltse kathedraalkoor, straks tien jaar jong.

Lieve Wouters

‘Een koor moet ten dienste staan van de liturgie’

LUDO CLAESEN

VOLBLOED muzikant, recht uit het hart, eerlijk en eenvoudig. Ludo Claesen is klein van gestalte en wars van glans en glitter, maar niettemin een ‘groot artiest’. Zelf Hasselaar aanvaardde hij tien jaar geleden de opdracht om voor de Limburgse hoofdstad een kathedraalkoor uit de grond te stampen. Intussen bestaat er ook een kinder- en jeugdkoor onder leiding van professionele dirigenten en aan het orgel begeleid door Paul Steegmans.

Het amateurgezelschap bezet een unieke plaats in het koorland- schap vanwege zijn repertoire van religieuze én wereldlijke muziek op zeer hoog niveau. De zangers moeten weliswaar voldoen aan een aantal vocale en stem- technische eisen, maar verder wil het koor zo toegankelijk mogelijk zijn. „Want de kwaliteit komt voort uit de groep”, zegt Ludo Claesen. „Het is aan de dirigent om zo ver mogelijk te geraken met de mensen die hij heeft.” Het compliment dat deze dirigent het liefste hoort, is dat zijn koor een hele kerk doet meezingen.

– *Koormuziek en samenzang zijn in de liturgie nochtans niet altijd beste maatjes.*

Als je als kerkkoor voorgaat in vieringen, en voor een kathedraalkoor zijn dat dan meestal pontificale vieringen, dan is je eerste taak ervoor te zorgen dat de hele kerk samen zingt. Ik baal van de uitdrukking ‘het koor luistert de viering op’. Veel juister is ‘het koor dient de liturgie’. Maar niet alle kerkkoren zien hun rol zo. Ik begrijp dat wel. Ze repeteren intensief, en als het moment van de viering er dan is, willen ze zich van hun beste kant tonen.

Het is ook niet altijd makkelijk het juiste evenwicht te vinden. Zelf steek ik telkens veel tijd in het uitzoeken van muziek die past bij de

liturgie. Ik ga naar de liturgische werkgroep om goed te begrijpen waarover het gaat. Zo ook voor de feestelijke viering van ons tienjarige bestaan op 24 september. Het wordt een gebedsmoment met samen- zang als dank voor het liturgische koorleven in ons bisdom. Omdat het om een dankviering gaat, vertrokken we van psalm 100, *Zingt jubilate*. Ik heb de hele psalm geanalyseerd en ingedeeld in rubrieken. Op basis daarvan koos ik de muziek. Samen- zang en koorliederen zullen telkens in elkaar overvloeien. Alle parochiale koren van het bisdom zijn uitgenodigd. De kathedraal zal uit haar voegen barsten.

– *Koren vinden het soms frustrerend overstemd te worden door een ongeoeffend publiek.*

Bij vieringen op feestdagen valt dat nog best mee, maar zeker op gewone zondagen is het niet altijd makkelijk om met een ongeoeffend en vaak al wat ouder kerkpubliek te zingen. Er zijn trucjes om de samen- zang toch zo spannend mogelijk te houden. Bijvoorbeeld door mannen en vrouwen afwisselend te laten zingen, door te variëren met voor- zang en samen- zang of een tussenspel van het orgel. Al naar gelang je mogelijkheden kun je in dezelfde toonaard overgaan naar een ander lied, dat dan weer door het koor wordt gezongen. Er zijn zoveel variaties mogelijk, dat een goed koor zich echt niet hoeft te beperken tot bewerkingen van samen- zangliederen.

Een koor moet ook niet smalend doen over samen- zang. Je moet goed zijn om de gemeenschap te kunnen meertrekken. Als er echt samen wordt gezongen en geluisterd, dan is de liturgie een feest. Dat zet mensen aan om terug te komen. Des te belangrijker is het om goed samen te zingen op feestdagen als Kerstmis, wanneer je mensen bereikt die je anders nooit in de kerk ziet. Maar de Kerk was door de eeuwen heen ook al

© Mine Dalemans

tijd een sterke uitdrager van cultuur. We mogen dat prachtige repertoire niet weggooien. Evenmin moeten we nalaten hedendaagse religieuze muziek te creëren en bij de mensen te brengen. Het is dus niet koor óf samen- zang, maar én. Mijn uitgangspunt is dat het koor de liturgie moet dienen, en wel op een creatieve manier.

– *Moeten koorliederen ook niet in duur beperkt worden tijdens een viering?*

Niet per se. Koorwerken hebben hun eigen betekenis tijdens de liturgie. Ze kunnen tot bezinning strekken, net als een gesproken tekst. Een langer lied is niet slecht om de mensen ertoe aan te zetten echt te leren luisteren. Dat

geldt evenzeer voor samen- zang. Als een lied vijf strofen telt, moet je er niet slechts twee van zingen. Zo'n lied vormt een eenheid. Je mist de essentie, als je de tekst niet in zijn geheel neemt.

– *Hoe krijgt u een koor van zeventig man mee in die visie? Ongetwijfeld is niet iedereen even kerkelijk... En kun je wel religieuze muziek brengen, als je niet gelovig bent?*

Als je als dirigent kennis van zaken hebt, zelf overtuigd bent en gelooft in hetgeen je wil overbrengen, dan gebeurt dat haast spontaan. Inderdaad, niet iedereen is even kerkelijk en gelovig. Tijdens de repetitie hoor je wel eens een opmerking over één of andere

tekst. Ik vind dat juist interessant. Het levert stof voor gesprek en leidt tot nieuwe inzichten. Belangrijk is wel dat alle koorleden openstaan voor de boodschap die ze overbrengen en erover nadenken. Zowel muzikaal als religieus moet de boodschap geloofwaardig en eerlijk overkomen.

De Bijbel is een ongelooflijk waardevol boek, ook voor wie niet gelooft. Zou de Johannespassie dan niet gebracht kunnen worden door een niet-gelovige?

– *U bent zelf gelovig. Waar vindt u inspiratie en herbronning?*

Het geloof is voor mij van onschatbare waarde en de Bijbel een enorme rijkdom. Als ik met Bijbel- se teksten bezig ben, de psalmen bijvoorbeeld, vind ik daar telkens nieuwe inzichten in terug. Daaruit haal ik inspiratie voor composities. Lezen in de Bijbel werkt ook heel louterend. Tussen het componeren door pauzeer ik graag in de kapel van het Lemmingsinstituut. Gewoon om te overwegen waar ik mee bezig ben, om alles even te laten bezinken.

– *Jullie zingen straks met alle parochiekoren van het bisdom. Ooit gedacht aan een interdiocesaan feest van samenzang met de vijf Vlaamse kathedraalkoren, zoals als ‘Nederland zingt’?*

De Nederlanders, en dan vooral de protestanten, hebben een enorm rijke koortraditie. Bovendien geeft de Evangelische Omroep een stevig zetje aan dit evenement. Ik blijf er met grote bewondering naar kijken en vind het fenomenaal. Maar de medaille heeft een keerzijde. De sterke traditie zet een rem op vernieuwing. Alle uitzendingen zijn eender.

Of iets vergelijkbaars bij ons mogelijk is? De kathedraal van Brussel gaf alvast een aanzet door tijdens de zomermaanden (juli, augustus, september) alle kathedraalkoren om beurten uit te nodigen voor een artiestenmis. We hadden er veel plezier aan.

Wie erbij wil zijn, zal zich moeten reppen om een plaatsje te bemachtigen in de kleine Hasseltse kathedraal. Toch welkom voor de dankviering op woensdag 24 september om 20 uur in de Sint-Quintinskathedraal te Hasselt.